

UNIVERSITETET I BERGEN
Det medisinske fakultet

Recenzja rozprawy doktorskiej lek. dent. Barbary Rafałowicz pt: „10 – letnia ocena efektywności różnych metod leczenia hipodoncji siekaczy bocznych górnych u pacjentów dorosłych na podstawie badań własnych.”

Hipodoncja, czyli brak zawiązków zęba lub zębów w strefie estetycznej to nie tylko problem społeczny, ale w głównej mierze medyczny. Dotyka według różnych autorów od poniżej 1% do około 50% w różnych populacjach na świecie wśród dorosłych. Rehabilitacja protetyczna pacjentów z rozpoznaną hipodoncją siekaczy bocznych górnych musi zapewnić stabilność narządu żucia i sprostać wymaganiom estetycznym uwzględniając cechy poszczególnych uzupełnień protetycznych w perspektywie długoczasowej i dynamikę układu stomatognatycznego. Celem leczenia jest przywrócenie ciągłości łuku zębowego, poprawa okluzji, artykulacji i estetyki, a ponadto uzyskanie dobrostanu psychicznego. Leczenie jest najczęściej interdyscyplinarne, a o wyborze leczenia decyduje szereg czynników medycznych, jak ogólny stan pacjenta, wiek, lokalizacja braków zębowych, ilość, jakość pozostałych zębów, preferencje i możliwości finansowe pacjenta. Ponadto, proces terapeutyczny jest złożony i nie zawsze przebiega zgodnie z pierwotnym planem. W związku z tym zalecenia różnych autorów są różnorodne: od pozostawienia pacjenta bez leczenia do leczenia ortodontycznego z zastosowaniem metod implanto-protetycznych.

Rozprawa doktorska lek. dent. Barbary Rafałowicz to 106 stronicowa monografia o układzie w formie 14 rozdziałów: spis rycin, spis tabel, wykaz stosownych skrótów, streszczenie w języku polskim, streszczenie w języku angielskim, wstęp, założenia i cele pracy, materiały i metody, wyniki badań, dyskusja, wnioski, piśmiennictwo, załączniki, opinia komisji bioetycznej. Praca zawiera 68 rycin, w tym 62 fotografie ze zbiorów własnych precyzyjnie podpisanych, 8 tabel i 22 wykazy stosowanych skrótów.

Rozdział wstępu w wyczerpujący sposób przedstawia zagadnienie hipodoncji. Doktorantka przeanalizowała możliwości leczenia proponowane przez różnych autorów,

wykorzystując 114 referencji. Szczególnie podkreślony jest złożony charakter leczenia i interdyscyplinarna współpraca lekarzy. Ponadto, ta część zaopatrzona jest w 14 rycin które pomagają zobrazować złożony problem braków zawiązków zębowych w strefie estetycznej.

Głównym celem pracy była ocena efektów leczenia hipodoneji siekaczy bocznych górnych u pacjentów dorosłych, uzyskanych po zastosowaniu procedur implantologicznych, uzupełnień stałych i ruchomych oraz zmianie kształtu części koronowej kła w aspekcie biologicznym, funkcjonalnym, estetycznym w ciągu 10 lat od zakończenia postępowania terapeutycznego. Ocena efektów leczenia hipodoneji wymagała uwzględnienia pięciu celów pośrednich, jak przeprowadzenia analizy retrospektywnej dokumentacji medycznej z lat 2008-2018, oceny klinicznej efektów postępowania terapeutycznego, analizy wybranych parametrów oceny efektywności każdej zastosowanej metody leczenia, analizy satysfakcji pacjenta i próby stworzenia algorytmu postępowania diagnostyczno-terapeutycznego w leczeniu hipodoneji siekaczy bocznych górnych u pacjentów dorosłych.

Grupę badawczą stanowili pacjenci Przedsiębiorstwa Podmiotu Leczniczego Stomatologia Rafałowicz. Autorka uzyskała zgodę Komisji Bioetycznej WUM na przeprowadzenie badań (AKBE/83/2018). Doktorantka jasno sprecyzowała kryteria doboru pacjentów do grupy badawczej. Analiza dokumentacji medycznej 927 pacjentów pozwoliła zakwalifikować 146 pacjentów. Pacjenci podzieleni zostali na 6 grup w zależności od przeprowadzonego leczenia: grupa 1- leczenie ortodontyczne i mini implanty, grupa 2- mosty tradycyjne 3 punktowe metalowo-ceramiczne, grupa 3- 3 punktowe mosty adhezyjne, grupa 4- wielopunktowe mosty metalowo-ceramiczne, grupa 5- leczenie ortodontyczne, zmiana kształtu kła za pomocą materiałów złożonych, grupa 6- protezy szkieletowe. Ponadto, rozdział materiał i metody został przedstawiony na 19 stronach z wykorzystaniem 4 tabel i 22 zdjęć z dokumentacji klinicznej.

Wyniki Autorka przedstawiła na 16 stronach w 4 tabelach, 7 wykresach i na 25 zdjęciach przypadków klinicznych. Wykazała, na podstawie wybranych parametrów oceny efektywności zastosowanych metod terapeutycznych, stan akceptowalny, zarówno dla pacjenta jak i oceniającego lekarza w latach 1-3, 6 i 9. Przeprowadzona ocena kliniczna w 10-tym roku obserwacji wskazywała, że korony metalowo-ceramiczne osadzone na mini implantach i mosty tradycyjne trzypunktowe metalowo-ceramiczne były w pełni akceptowalne. Natomiast zmiany metody leczenia wymagały dwa mosty adhezyjne i dwa mosty wielopunktowe oraz sześć rekonstrukcji kła. Analiza satysfakcji pacjenta uzyskana na podstawie ankiety przeprowadzonej po 10 latach od wdrożenia leczenia odtwórczego wskazywała najwyższy poziom satysfakcji w grupie wiekowej 41-50 lat. Za najważniejsze

uważam wykazanie, że metoda implanto-protetyczna oraz 3-punktowe mosty metalowo-ceramiczne pozwalają uzyskać najlepszy efekt terapeutyczny w leczeniu hipodoncji siekaczy bocznych górnych, u pacjentów dorosłych. Pozostałe analizowane metody wykazywały efektywność kliniczną między 23%, a 69,23%. Dyskusja zawarta na 15 stronach jest wyczerpująca, autorka odnosi swoje wyniki do innych publikacji potwierdzając i uzupełniając dane z piśmiennictwa. Wnioski odpowiadają celom postawionym w rozprawie doktorskiej.

Korzystając z przywileju recenzenta zgłaszam kilka uwag, które mogą moim zdaniem być przydatne przy publikacji wyników, a nie umniejszają wartości ocenianej rozprawy doktorskiej. Poniżej sugeruje:

- 1 Dołączenie do tytułu wyrazu „retrospektywne” i zmiany z „po 10-ciu” na „po 9-ciu latach”, ponieważ tabele w tekście wskazują, że ostatnie badanie było przeprowadzone po 9 latach w 10-tym roku użytkowania uzupełnień protetycznych, a nie po 10-ciu latach
- 2 Opisanie tabeli numer I: początkowy i końcowy poziom oceny ryzyka próchnicy. Dopisanie do metodyki jak oceniano ryzyko próchnicy i jakie stosowano standardowe i dodatkowe procedury profilaktyczne, które zostały wymienione
- 3 Zmianę kolejności kolumn w tabeli II- jako pierwszą kolumnę proponuję „rodzaj i ilość uzupełnień protetycznych”, następnie „brak zęba” itd. i opisanie skrótów F, K, p pod tabelą VII
- 4 Ujednolicenie cytowania referencji; Hobkirk i wsp. str. 18 i 22; Polder i wsp. str. 18, Kesling str. 79; czasami podano tylko numer referencji, a czasami nazwisko autora z numerem cytowania w nawiasach; dodanie do piśmiennictwa Oxford University Press str. 87; Polski Rejestr Wrodzonych Wad Rozwojowych str. 17; ujednolicenie piśmiennictwa: kropki, przecinki
- 5 Załącznik numer 2 strona 101 algorytm postępowania diagnostyczno-terapeutycznego w hipodoncji proponuję dodanie oceny higieny jamy ustnej/ryzyka próchnicy do badania
- 6 Przetłumaczenie na język polski tam gdzie to możliwe wykazu stosowanych skrótów

Na szczególne uznanie w mojej ocenie zasługuje wieloletnia obserwacja wyników leczenia i próba stworzenia algorytmu postępowania diagnostyczno-terapeutycznego w hipodoncji siekaczy bocznych u pacjentów dorosłych. Ponadto, Autorka wykazała się starannością w przygotowaniu manuskryptu.

W podsumowaniu pragnę podkreślić, że dysertacja lek. dent. Barbary Rafałowicz świadczy o dużej dojrzałości i sprawnym warsztacie naukowym doktorantki. Uważam, że jest elementem wypełniającym lukę w obszarze leczenia hipodoncji zębów bocznych w odcinku estetycznym u osób dorosłych. Tym bardziej wybór tej tematyki zasługuje na uznanie, gdyż jest dość rzadko poruszany w polskim piśmiennictwie. Najczęściej opisywane są poszczególne przypadki, a nie ma badań długofalowych z przedstawieniem efektów leczenia.

Stwierdzam, że rozprawa doktorska lek. dent. Barbary Rafałowicz, pt: „10 – letnia ocena efektywności różnych metod leczenia hipodoncji siekaczy bocznych górnych u pacjentów dorosłych na podstawie badań własnych” spełnia warunki określone w art. 13 Ustawy z dnia 14 marca 2003r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. nr 65, poz.595 z późn.zm.) w związku z art. 179 ust. 1 ustawy z dnia 3 lipca 2018r. Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2018r poz. 1669 z późn.zm). W związku z powyższym pragnę przedłożyć Radzie Dyscypliny Nauk Medycznych Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego wniosek o dopuszczenie lek. dent. Barbary Rafałowicz do dalszych etapów przewodu doktorskiego w dyscyplinie nauki medyczne.

Z poważaniem

Dr hab. n med. Ewa Rodakowska

Department of Clinical Dentistry University of Bergen